

Protection System for large gatherings of People in Religious Sites

Miejsca, w których masowo gromadzą się ludzie stają się coraz częściej celami ataków o charakterze terrorystycznym. Zaliczyć do nich można miejsca kultu religijnego lub odbywania praktyk religijnych, zarówno te zlokalizowane w konkretnych obiektach (np. kościołach, katedrach, cerkwiach, synagogach czy meczetach), czy też na otwartych przestrzeniach (np. pielgrzymki, procesje, msze i inne tego typu wydarzenia).

Zagrożenie terrorystyczne dla tego typu miejsc i wydarzeń zostało podkreślone przez Organizację Narodów Zjednoczonych w Planie Działań w dziedzinie ochrony miejsc kultu religijnego (2019), co wyrażono słowami: „Miejsca kultu religijnego są szczególnie narażone na ataki ze względu na swoją dostępność oraz fakt, iż stosowane w nich środki bezpieczeństwa są zazwyczaj ograniczone. Ataki na miejsca kultu religijnego skierowane przeciwko wiernym mają swoje reperkusje polityczne i przyczyniają się do rozpowszechniania przesłania nielegalnych grup ekstremistycznych”.

Wszystko to przekłada się na silną potrzebę stworzenia wielofunkcyjnego systemu ochrony, który zwiększy bezpieczeństwo ludzi w trakcie odbywania praktyk religijnych. Miejsca kultu religijnego, ale i wszystkie inne miejsca kultu i kontemplacji, powinny oferować bezpieczną przestrzeń i schronienie, a nie przemoc i rozlew krwi.

1 czerwca 2021 r. Szkoła Główna Służby Pożarniczej jako partner konsorcjum, rozpoczęła realizację projektu pn. „System zabezpieczania dużych zgromadzeń publicznych w miejscach kultu religijnego” (*ang.* „Protection System for large gatherings of People in Religious Sites” - ProSPeReS).

Głównym celem projektu jest zwiększenie, w krajach członkowskich UE, poziomu ochrony przestrzeni publicznych, w szczególności miejsc kultu religijnego oraz stworzenie zintegrowanego systemu ochrony, który wpłynie na poprawę bezpieczeństwa w tych miejscach. Do osiągnięcia założonych wyników projektu ma przyczynić się połączenie wiedzy naukowej, pochodzącej ze środowiska akademickiego z doświadczeniem praktyków tj. przedstawicieli instytucji religijnych, specjalistów ds. bezpieczeństwa w tym funkcjonariuszy formacji umundurowanych na co dzień odpowiedzialnych za bezpieczeństwo.

Projekt ProSPeReS skupia się zarówno na zapobieganiu, jak i reagowaniu na zagrożenia terrorystyczne, które mogą wystąpić w tego typu miejscach. Działania projektowe będą obejmowały m.in:

- identyfikację luk (*ang. gaps*) w systemach ochrony miejsc kultu religijnego;
- ustalenie możliwości przeprowadzenia ataku terrorystycznego; opracowanie katalogu możliwych scenariuszy ataków, w tym ataków z użyciem broni białej, broni palnej i materiałów wybuchowych;
- opracowanie zaleceń dotyczących systemów ochrony oraz przygotowanie planów reagowania i ewakuacji na wypadek ataku terrorystycznego/aktów przemocy.

Ponadto system będzie uwzględniał ochronę przed zagrożeniami CBRN, gdyż według najnowszego raportu Europolu dotyczącego trendów terrorystycznych, stały się one bardziej realne niż kiedykolwiek wcześniej. Zakłada się, że opracowanie wszechstronnego systemu bezpieczeństwa, obejmującego zarówno środki zapobiegawcze, jak i plany reagowania, znacznie zwiększy bezpieczeństwo osób odwiedzających miejsca kultu religijnego w UE. Osiągnięcie głównego celu projektu ProSPeReS będzie możliwe dzięki realizacji celów szczegółowych tj.:

- 1) analizie planów obiektów i otwartych przestrzeni w miejscach kultu, stanowiącej podstawę do opracowania zestawu zaleceń na rzecz „bezpieczeństwa od etapu koncepcji” (*ang. security by design*). Zalecenia te będą obejmować najważniejsze zasady, jakich należy przestrzegać już na wczesnym etapie;
- 2) analizie luk w istniejących systemach ochrony miejsc kultu religijnego, pozwalającej zweryfikować procedury, środki oraz wiedzę i świadomość osób zarządzających wybranymi obiektami;
- 3) opracowaniu podręcznika mającego na celu zwiększenie świadomości osób i przedstawicieli instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo miejsc kultu religijnego, zawierającego potencjalne scenariusze ataków terrorystycznych, takich jak ataki tzw. „samotnych wilków”, ataki zorganizowane, jak również ataki z użyciem różnego rodzaju broni oraz materiałów wybuchowych.
- 4) opracowaniu rekomendacji odnośnie do procedur prewencyjnych w zakresie zabezpieczania miejsc kultu religijnego przed sprawcami i podejrzanymi zachowującymi się osobami oraz w zakresie identyfikacji niebezpiecznych materiałów (także wybuchowych);
- 5) opracowaniu planów reagowania na różnego rodzaju ataki terrorystyczne, z uwzględnieniem procedur ewakuacji, wyboru bezpiecznych miejsc oraz komunikacji i współpracy ze służbami przybywającymi na miejsce zdarzenia;
- 6) opracowaniu wytycznych w zakresie ochrony miejsc kultu religijnego przed zagrożeniami CBRN, które zwiększą wiedzę i świadomość osób zarządzających miejscami kultu religijnego. Wytyczne te obejmować będą podstawową wiedzę na temat zagrożeń CBRN i metod ich rozpoznawania, procedur zarządzania, ochrony innych osób, zabezpieczania miejsca zdarzenia oraz procedur ratowniczych;
- 7) opracowaniu programu szkolenia wraz z materiałami edukacyjnymi dla osób zarządzających miejscami kultu religijnego celem zwiększenia ich świadomości i wiedzy na temat potencjalnych zagrożeń, jakie mogą wystąpić w miejscach kultu religijnego;
- 8) zwiększeniu świadomości nt. zagrożeń oraz skuteczności komunikacji i współpracy między władzami lokalnymi i krajowymi, a wiernymi i liderami religijnymi, poprzez przygotowanie specjalnych publikacji i organizację wydarzeń promujących wyniki projektu;
- 9) przygotowanie i zainicjowanie w krajach Unii Europejskiej kampanii zwiększającej wiedzę obywateli, tak aby byli oni bardziej świadomi potencjalnych zagrożeń w przedmiotowym zakresie.

Środki finansowe na realizację projektu pochodzą z Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego Unii Europejskiej, a także Ministerstwa Edukacji i Nauki Rzeczypospolitej Polskiej. Projekt realizowany jest przez międzynarodowe konsorcjum składające się z instytucji z 6 państw europejskich (Polski, Cypru, Finlandii, Grecji, Holandii i Słowacji, którego liderem jest Uniwersytet Łódzki. Szkoła Główna Służby Pożarniczej (SGSP) jako członek konsorcjum koordynuje pakiet roboczy pn. Gotowość do ochrony przed zagrożeniami CBRN.

Projekt ProSPeReS przewiduje 24 miesięczny okres realizacji zadań z zastosowaniem podziału na 8 Pakietów Roboczych:

- **WP 1 – Zarządzanie i koordynacja realizacją projektu:** w ramach pakietu zostaną podjęte działania mające na celu zapewnienie prawidłowej i terminowej realizacji celów projektu zgodnie z zatwierdzonym budżetem oraz podpisaną umową o finansowanie projektu.
- **WP 2 – Ocena podatności na zagrożenia w miejscach kultu religijnego i analiza potrzeb.** Głównym celem Pakietu Roboczego jest wymiana wiedzy i doświadczeń wśród członków konsorcjum poprzez zidentyfikowanie przykładów dobrych praktyk w obecnie spotykanych systemach bezpieczeństwa, wypracowanie wspólnego zestawu potrzeb i zidentyfikowanie

luk/słabych punktów w różnych miejscach kultu religijnego, które należy skorygować, aby zwiększyć poziom bezpieczeństwa tego typu miejsc w całej Unii Europejskiej. W celu wykonania wyżej wymienionych zadań zostanie zaplanowana i przeprowadzona ocena podatności na zagrożenia, w wybranych miejscach kultu religijnego, oparta na wykorzystaniu narzędzia oceny narażenia na zagrożenie, opracowanego i wykorzystywanego przez DG HOME (ang. Vulnerability Assessment Tool – VAT). W tym celu niezbędne będzie nawiązanie kooperacji z różnymi organizacjami religijnymi, biorąc pod uwagę różnorodność istniejących środków bezpieczeństwa / religii i kultur, wobec których ma być stosowane narzędzie VAT. Mając na uwadze powyższe kwestie, w wybranych krajach partnerskich, przeprowadzone zostaną kursy, wsparte materiałami szkoleniowymi, które będą skoncentrowane na ochronie przestrzeni publicznych przed atakami CBRN, zagrożeniami terrorystycznymi, fizycznymi i cybernetycznymi. Materiały do tych kursów zawierać będą analizę i ocenę podatności na zagrożenia oraz propozycje rozwiązań, środków łagodzących i środków przeciwdziałania, które to będą stanowić wynik badań przeprowadzonych w ramach projektu. Wynikiem działań prowadzonych w ramach Pakietu Roboczego WP2 będą m.in. wewnętrzne raporty zawierający konkluzje ze zorganizowanych w ramach projektu pięciu międzynarodowych warsztatów oraz z wizyt studyjnych, jak również raporty dotyczące analizy bezpieczeństwa z wykorzystaniem narzędzia VAT. Zespół SGSP będzie uczestniczył jako partner we wszystkich działaniach w ramach Pakietu Roboczego WP2.

- **WP 3 – Przygotowanie indywidualnych środków bezpieczeństwa dostosowanych do potrzeb zabezpieczenia miejsc kultu religijnego** - celem pakietu roboczego jest przygotowanie kompleksowego zestawu narzędzi (środków) bezpieczeństwa zgodnie z ustaleniami z Pakietu Roboczego WP2, służących zabezpieczeniu i przeciwdziałaniu zagrożeniom miejsc kultu religijnego. Narzędzia te zostaną opisane z uwzględnieniem najnowszych i dostępnych rozwiązań w zakresie ochrony miejsc narażonych na zagrożenie. W ramach projektu przeanalizowane zostaną dostępne rozwiązania w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa, ocenione ich znaczenie dla miejsc kultu religijnego oraz przygotowane zalecenia dotyczące poprawy infrastruktury i procedur bezpieczeństwa w przypadku wystąpienia ataku terrorystycznego i innych zagrożeń. Zostaną przedstawione zalecenia dotyczące wykorzystywanego sprzętu i modeli współpracy i komunikacji ze służbami publicznymi. Partnerzy reprezentujący społeczności religijne zostaną zaangażowani w proces oceny narzędzi (środków) bezpieczeństwa. Ich opinie i propozycje rozwiązań będą przedstawione podczas warsztatów realizowanych w ramach projektu. Rozwiązania te będą przygotowane na podstawie najnowszych osiągnięć w dziedzinie ochrony i bezpieczeństwa, w formie dostosowanej do potrzeb i warunków, które umożliwią ich wdrożenie w miejscach kultu religijnego. W ramach zaproponowanych rozwiązań zostaną wykorzystane procedury zarówno nowo opracowane, jak i już istniejące w Europie, wymagające jednak pewnych modyfikacji (np. wczesnego ostrzegania; masowej ewakuacji wiernych i dóbr sakralnych; zestawy szkoleniowe dla duchownych i świeckich; plany awaryjne, itp.). Poprawa bezpieczeństwa miejsc kultu religijnego zostanie uzyskana także poprzez wykorzystanie innowacyjnych technologii, opracowywanych lub już skomercjalizowanych na rynku europejskim po uprzednim ich przetestowaniu i zatwierdzeniu ich skuteczności w zakresie działań interwencyjnych (np. systemy komunikacji, drony, oprogramowanie symulacyjne, itp.). Wynikiem działań prowadzonych w ramach Pakietu Roboczego WP3 będą m.in. raporty oraz przewodniki dotyczące regulacji, procedur, narzędzi oraz środków których wykorzystanie podnosi poziom bezpieczeństwa miejsc kultu religijnego. Zespół SGSP będzie uczestniczył jako partner we wszystkich działaniach w ramach Pakietu Roboczego WP3.
- **WP 4 – Gotowość do ochrony przed zagrożeniami CBRN** - zagrożenia chemiczne, biologiczne i radiacyjne i nuklearne (CBRN) to zagrożenia, które muszą być brane pod uwagę w każdej przestrzeni publicznej. Masowe skutki stosowania środków CBRN czynią je atrakcyjnymi dla

terrorystów, przez co bardzo niebezpiecznymi. Ogólnym celem Pakietu Roboczego WP4 jest zwiększenie świadomości osób odpowiedzialnych za ochronę miejsc kultu religijnego w odniesieniu do zagrożeń CBRN i umiejętności rozpoznawania przez nich niebezpiecznych sytuacji. Pakiet ten uzupełni inne środki ochrony (wytyczne, procedury, narzędzia) o podstawowe informacje o czynnikach CBRN, w szczególności o umiejętność rozpoznawania sytuacji niebezpiecznych, monitorowania miejsc podatnych na zagrożenia oraz zarządzaniu reakcją na powstałą sytuację niebezpieczną. Dodatkowo stworzony zostanie zestaw realistycznych scenariuszy, które zostaną przygotowane przez zespół ekspertów CBRN. Scenariusze wykorzystane zostaną w badaniach mających na celu poznanie możliwości i łatwości użycia czynników CBRN w miejscach kultu religijnego. Przeprowadzone działania wpłyną również na zwiększenie świadomości pracowników miejsc kultu religijnego na temat zagrożeń CBRN. Ponadto przygotowany model reakcji na zagrożenie posłuży jako istotny punkt odniesienia w przypadku reagowania w rzeczywistej sytuacji kryzysowej CBRN. Wynikiem działań prowadzonych w ramach Pakietu Roboczego WP4 będą: raport dotyczący podstawowych informacji na temat zagrożeń CBRN oraz metod przeciwdziałania im oraz raport zawierający zestaw scenariuszy CBRN wraz z modelowym reagowaniem w razie wystąpienia każdego z nich (tzw. case study) w kilku wersjach językowych. Zespół SGSP będzie czynnie uczestniczącym liderem wszystkich działań prowadzonych w ramach Pakietu Roboczego WP4.

- **WP 5 – Programy szkoleń** - celem Pakietu Roboczego jest przygotowanie modułowego programu szkoleniowego wraz z materiałami edukacyjnymi, które pomogą w zwiększeniu świadomości i wiedzy związanej z potencjalnych zagrożeniami mogącymi wystąpić w miejscach kultu religijnego, a także zalecanych środków zapobiegawczych i sposobów reagowania w nadzwyczajnych sytuacjach. Materiały te zostaną wykorzystane na potrzeby przygotowania i przeprowadzenia szkoleń w dwóch trybach - kursów stacjonarny oraz kursów e-learningowych z demonstratorem rzeczywistości wirtualnej (ang. Virtual reality – VR). Pierwsza edycja szkolenia zostanie przeprowadzona w obu trybach, co pozwoli na dopracowanie i udoskonalenie materiałów szkoleniowych, zainicjowanie schematu kaskadowego poprzez staranny dobór uczestników i wyposażenie ich w wiedzę i umiejętności do prowadzenia dalszych szkoleń dla członków ich organizacji. Szkolenie skierowane będzie przede wszystkim do osób odpowiedzialnych za bezpieczeństwo miejsc kultu religijnego, ale ze względu na swoją elastyczną i modułową koncepcję będzie mogło być wykorzystane także na potrzeby funkcjonariuszy służb publicznych (policji, strażaków) lub wolontariuszy zaangażowanych w zapewnianie bezpieczeństwa w miejscach kultu religijnego i podczas wydarzeń religijnych. Materiały szkoleniowe będą dostępne w języku angielskim, polskim i greckim, a niektóre fragmenty w celu wzmocnienia ich rozpowszechnienia zostaną przetłumaczone na inne języki. Wynikiem działań prowadzonych w ramach Pakietu Roboczego WP5 będą m.in.: programy szkoleń, podręczniki dla trenerów z zakresu podnoszenia odporności i bezpieczeństwa na zagrożeni CBRN oraz metod ich przeciwdziałania w miejscach kultu religijnego oraz funkcjonalny demonstrator platformy e-learningowej z modułem VR. Zespół SGSP będzie uczestniczył jako partner we wszystkich działaniach w ramach Pakietu Roboczego WP5.
- **WP 6 – Walidacja systemu ochrony (miejsc kultu religijnego) przed zagrożeniami**- głównym celem pakietu jest weryfikacja osiągnięć i efektów realizacji Pakietów Roboczych WP3, WP4 i WP5. Dzięki działaniom zaplanowanym i zrealizowanym w ramach tego WP możliwe będą zarówno ocena, jak i ulepszenie (usprawnienie) powstałych wytycznych, procedur, narzędzi, scenariuszy oraz innych materiałów. W trakcie realizacji WP6 planowane jest przygotowanie i zorganizowanie dwóch pilotażowych ćwiczeń pełnoskalowych z wykorzystaniem dedykowanego sprzętu (narzędzi), opracowanych procedur i przeszkolonego personelu (WP5) na terenie wybranych obiektów sakralnych. Scenariusze ćwiczeń zostaną starannie dobrane z uwzględnieniem tych

opracowanych w ramach WP2 i WP4. Ćwiczenia zostaną zaprojektowane zgodnie z metodologią będącą wynikiem projektu DRIVER+ (FP 7) dedykowaną i sprawdzoną pod kątem poszukiwania innowacyjnych rozwiązań na potrzeby zarządzania kryzysowego. Kompleksowa ocena przeprowadzonych ćwiczeń pełnoskalowych oraz informacje zwrotne zebrane od uczestników ćwiczeń będą stanowić podstawowe źródło wiedzy w zakresie ulepszenia procedur, zastosowanych narzędzi i scenariuszy opracowanych w ramach projektu. Wynikiem działań prowadzonych w ramach Pakietu Roboczego WP6 będzie organizacja dwóch pełnoskalowych ćwiczeń zgodnie z metodologią projektu DRIVER+ oraz raporty z ewaluacji tych ćwiczeń mające na celu zidentyfikowanie możliwych ulepszeń w procedurach, metodach zastosowania narzędzi oraz scenariuszach będących wynikiem projektu. Zespół SGSP będzie uczestniczył jako partner we wszystkich działaniach w ramach Pakietu Roboczego WP6.

- **WP 7 – Kampania podnoszenia świadomości w celu zapewnienia bezpieczeństwa (miejsc kultu religijnego):** głównym celem Pakietu Roboczego jest zaprojektowanie i wdrożenie ogółouropejskiej kampanii na temat bezpieczeństwa skierowanej do liderów wyznaniowych, personelu organizacji religijnych, służb publicznych i wiernych. Kampania ta będzie miała na celu zwiększenie świadomości zagrożeń i promowania działań zapobiegawczych oraz prawidłowego i odpowiedniego reagowania na nie. Partnerstwo w projekcie ProSPeReS zostało zaprojektowane w taki sposób by umożliwić prowadzenie tej kampanii w całej UE, dla różnych wspólnot religijnych i kulturowych. W szczególności realizacja zadań niniejszego Pakietu Roboczego ma na celu przede wszystkim: • podniesienie świadomości interesariuszy o zagrożeniach (zgodnie z wynikami działań zrealizowanych w ramach pakietów WP2 - WP6); • pogłębienie wiedzy i świadomości w zakresie zagrożeń terrorystycznych, radykalizacji i brutalnego ekstremizmu, ze szczególnym uwzględnieniem miejsc kultu religijnego / miejsc publicznych o dużej koncentracji ludzi; • wzmocnienie dialogu pomiędzy władzami religijnymi nadzorującymi miejsca kultu, służbami i jednostkami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo, władzami zarządzającymi, lokalnymi i rządowymi, oraz społecznościami. Wynikiem działań prowadzonych w ramach Pakietu Roboczego WP7 będzie m.in. opracowana strategia kampanii dot. podnoszenia świadomości o zagrożeniach, wzorcowe broszury i informatory przeznaczone dla zarządzających miejscami kultu religijnego i wiernych, model wdrożenia wspomnianej kampanii na terenie UE. Zespół SGSP będzie uczestniczył jako partner we wszystkich działaniach w ramach Pakietu Roboczego WP7.
- **WP 8 – Aspekty etyczne, zapewnienie ciągłości wyników projektu, zarządzanie informacją-** kwestie społeczne i etyczne są przedmiotem najwyższej troski konsorcjum projektu, ponieważ wolność wyznania religijnego i bezpieczeństwo praktykujących wiernych jest coraz większym problemem we współczesnej Europie. Projekt ma na celu sprostanie temu wyzwaniu, które pozwoli nie tylko zapewnić fizyczne bezpieczeństwo miejsc kultu, ale także zbuduje potencjał w zakresie prawnie egzekwowalnych i społecznie akceptowanych sposobów i środków zapewniających takie bezpieczeństwo. Z uwagi na konieczność zarządzania danymi wrażliwymi oraz prawami własności intelektualnej (IPR), w ramach realizacji Pakietu Roboczego WP8, zostaną zrealizowane zadania mające na celu:
 - wspieranie wykorzystywania oraz odpowiedniego przydzielania i ochrony praw własności intelektualnej, zarządzanie procesem innowacyjnym i prawami własności intelektualnej w projekcie oraz monitorowanie tego procesu;
 - szerokie rozpowszechnianie i komunikowanie koncepcji projektu, osiągnięć i ustaleń zidentyfikowanym zainteresowanym stronom za pomocą skutecznych środków i właściwej strategii komunikacji;
 - tworzenie i publikowanie wykładów i publikacji naukowych stanowiących istotną wartość dla interdyscyplinarnej społeczności naukowej;

- budowanie trwałych relacji z istniejącymi społecznościami zainteresowanymi wynikami projektu, poprzez interakcję z nimi w celu rozpowszechniania wyników projektu oraz pozyskiwania ich opinii;
- udział w europejskich i światowych wydarzeniach (warsztatach, seminariach, konferencjach, itp.) ukierunkowanych na tematykę projektu, w celu zaprezentowania wyników projektu, a następnie przygotowania drogi do pomyślnego opracowania i wdrożenia wyników projektu;
- wspieranie relacji z innymi projektami europejskimi i grupami interesariuszy, a także partnerstw publiczno-prywatnych. Wynikiem działań prowadzonych w ramach Pakietu Roboczego WP8 będzie m.in. plan zapewnienia ciągłości utrzymania wyników projektu wraz z przewodnikiem etycznym, plan zarządzania prawami własności intelektualnej, funkcjonalna i użyteczna strona internetowa projektu ProSPeReS.

